

گزارش ویژه

نگاهی به فعالیتهای شرکت نفت مناطق مرکزی ایران

مقدمه

شرکت نفت مناطق مرکزی ایران یکی از ۵ شرکت اصلی تولیدی در ساختار شرکت ملی نفت ایران است که در سال ۱۳۷۷ تأسیس شد. این شرکت مسئولیت تولید گاز و نفت از ۶۶ مخزن شامل ۴۱ میدان گازی و ۲۵ میدان نفتی را برعهده دارد که هم‌اکنون ۹ میدان نفتی و ۱۳ میدان گازی از این میادین، در مدار تولید بوده و توسعه مابقی این میادین، در برنامه‌های آتی این شرکت قرار دارد. اهداف کلی شرکت عبارتند از:

- حفظ و صیانت از میادین نفتی و گازی تحت مسئولیت.
- به کارگیری فن‌آوری‌های نوین در راستای افزایش بهره‌وری و تولید.
- طراحی، برنامه‌ریزی، اجرا و کنترل طرح‌های توسعه مخازن نفت و گاز.
- نظارت مستمر بر برنامه‌ریزی و اجرای پروژه‌های عملیاتی در شرکت‌های فرعی.

۱. کارشناس موسسه مطالعات بین‌المللی انرژی، S-kokabi@iies.net

- نظارت بر رعایت صحیح اصول ایمنی، بهداشت و محیط زیست در مناطق عملیاتی و تأسیسات.
- رشد و ارتقاء دانش فنی و تخصصی پرسنل.

فعالیت‌های تولیدی این شرکت از طریق سه شرکت بهره‌برداری تابعه انجام می‌شود و فعالیت‌های اکتشاف، توسعه میداین و همچنین کلیه فعالیت‌های حفاری و تعمیر و تکمیل چاهها و مدیریت مخازن نفت و گاز و طراحی و اجرای طرح‌ها و پروژه‌ها، در مسئولیت مستقیم ستاد شرکت نفت مناطق مرکزی ایران می‌باشد که با ساختارهای کوچک و روزآمد، به انجام می‌رسد.

به منظور امکان دستیابی هرچه بهتر به اهداف مورد نظر و در راستای سیاست تمرکززدایی شرکت ملی نفت ایران، مسئولیت بهره‌برداری از این میداین به ۳ شرکت فرعی ذیل تفویض گردیده‌است:

الف. شرکت بهره‌برداری نفت و گاز زاگرس جنوبی که در محدوده استان‌های فارس، هرمزگان و بوشهر، با مرکزیت ستاد در شهر شیراز واقع شده است. حوزه فعالیت این شرکت تولید از میداین مستقل گازی در ۴ منطقه نار و کنگان، آغار و دالان، قشم و سرخون و پارسیان می‌باشد و در آینده نزدیک، تولید نفت از میداین جدید توسعه‌ای نیز میسر خواهد گردید.

ب. شرکت بهره‌برداری نفت و گاز شرق در محدوده استان خراسان رضوی با مرکزیت ستاد در شهر مقدس مشهد قرار دارد. حوزه فعالیت این شرکت، تولید گاز از میدان خانگیران (مخازن مزدوران، شوربجه B و شوربجه D) و میدان گنبدلی در شهر سرخس می‌باشد که گاز مورد نیاز شمال و شرق کشور را تأمین می‌نماید.

ج. شرکت بهره‌برداری نفت و گاز غرب که در محدوده استان‌های کرمانشاه، ایلام، خوزستان، قم و لرستان با مرکزیت ستاد در شهر کرمانشاه، واقع شده است. حوزه فعالیت این شرکت، بهره‌برداری از میداین نفتی در مناطق عملیاتی چشمه‌خوش، دهلران، نفت‌شهر، سرکان، ماله‌کوه و تولید از میدان گازی سراج‌قم می‌باشد و در آینده نزدیک، تنگ بیجار در استان ایلام نیز به حوزه فعالیت این شرکت اضافه خواهد شد.

با تعریف بلوک‌های جدید اکتشافی توسط شرکت ملی نفت ایران و در صورت موفقیت عملیات اکتشافی و انجام پروژه‌های توسعه‌ای، محدوده جغرافیایی این شرکت علاوه بر مناطق فوق، استان‌های سیستان و بلوچستان، کهگیلویه و بویراحمد، زنجان،

جدول ۱. اطلاعات کلی شرکت نفت مناطق مرکزی ایران و شرکت‌های تابعه

عنوان	تعداد	توضیحات
میادین نفتی در مدار تولید	۹	چشمه‌خوش، دهلران، دانان، پایدار، پایدار غرب، دالپری، سرکان، ماله کوه و نفت شهر
میادین گازی در مدار تولید	۱۳	آغار، دالان، نار، کنگان، سرخون، گورزین، تابناک، شانول، هما، وراوی / خانگیران (مزدوران، شوربچه B، شوربچه D دولت آباد)، گنبدلی / سراجه
میادین جدید برنامه‌ریزی شده نفتی	۳	خشت، سروستان، سعادت‌آباد (زاگرس جنوبی)
میادین جدید برنامه‌ریزی شده گازی	۵	سورو، سلخ، گشوی جنوبی، نمک غرب - تنگ بیجار
مابقی میادین نفتی قابل توسعه در آینده	۱۲	البرز، بوشکان، بوشهر، کوه‌مند، دودرو، شوروم، کوه ریگ، کوه کاک، ویزنهار، شاخه، هیلان، چنگوله
مابقی میادین گازی قابل توسعه در آینده	۱۷	سمنند، کبیرکوه، مختار، کوه مند، دی، نمک کنگان، ویزنهار، هالوش، گردان، باباقیر، زیره بستک، بندوبست، دریایی، چم نوری، عسلویه، دارا
واحدهای بهره‌برداری نفت	۴	واحدهای بهره‌برداری چشمه‌خوش، دهلران، سرکان / ماله کوه، نفت شهر
واحدهای نمک‌زدایی	۲	واحد نمک‌زدایی چشمه‌خوش، نفت شهر (در حال احداث)، واحدهای نمک‌زدایی سروستان سعادت‌آباد و خشت که در آینده احداث خواهند شد.
چند راهه‌های جمع‌آوری گاز	۱۹	زاگرس جنوبی: ۱۴ [آغار (۴) - دالان (۴) - شانول (۱) - هما (۱) - وراوی (۱) - تابناک (۳)] - شرق: ۵ [شرقی، مرکزی، غربی، چاه ۲ شوربچه، دولت‌آباد]
سیستم مایع‌گیری و نم‌زدایی	۸	زاگرس جنوبی: ۶ (دالان) / شرق: ۱ (سیستم تفکیک کننده مایعات در CMF) غرب: ۱ (واحدهای بهره‌برداری سراجه قم)
مراکز تفکیک	۱۵	زاگرس جنوبی: ۱۱ [آغار (۱) - دالان (۲) - نار (۳) - کنگان (۴) و شانول - هما (۱)] شرق: ۴ [چاه‌های ۴، ۲، ۱ و مرکز اندازه‌گیری]
آزمایشگاه‌های شیمیایی	۴	زاگرس جنوبی: ۳ [آزمایشگاه آغار / دالان، نار / کنگان، پارسیان] شرق: ۱ [آزمایشگاه خانگیران]
تعداد پروژه‌های اجرایی	۴۷	زاگرس جنوبی: ۳۱ / شرق: ۱۱ / غرب: ۵
مجتمع رفاهی، فرهنگی، ورزشی	۱۳	زاگرس جنوبی: (۶ واحد) / شرق: (۳ واحد) / غرب: (۴ واحد)
مراکز و تأسیسات مخابراتی	۶۶	زاگرس جنوبی: (۵۱ مرکز) / شرق: (۲ مرکز) / غرب: (۱۳ مرکز)
درمانگاه (بهداری)	۱۰	زاگرس جنوبی: (۷ مرکز) / شرق: (۱ مرکز) / غرب: (۲ مرکز)
تعداد چاه‌های نفتی	۷۸	زاگرس جنوبی: (۶ حلقه) / غرب: (۷۲ حلقه)
تعداد چاه‌های گازی	۲۵۶	زاگرس جنوبی: (۱۹۲ حلقه) / شرق: (۴۶ حلقه) / غرب: (۱۸ حلقه)

منبع: گزارش شرکت نفت مناطق مرکزی ایران، تیرماه ۱۳۸۶.

همدان، گلستان، آذربایجان غربی، اردبیل، کردستان، چهارمحال و بختیاری و خراسان جنوبی را نیز شامل خواهد شد. ستاد مرکزی شرکت، مسئولیت برنامه ریزی، تدوین و ابلاغ سیاست های درازمدت و کوتاه مدت تولید نفت، گاز، مایعات گازی و نظارت بر اجرای فعالیت های شرکت های فرعی با اعمال مدیریت بر مخازن شامل مطالعات مخازن، نحوه فرآورش، برنامه ریزی جهت چگونگی تولید از این میادین، حفاری، تعمیر چاه ها و اجرای طرح های سرمایه ای و توسعه ای را برعهده دارد.

ذخائر اثبات شده نفت و گاز

ذخائر درجای اولیه نفت شرکت نفت مناطق مرکزی ایران معادل ۱۴/۱ میلیارد بشکه و ذخائر قابل بازیافت نفت این شرکت حدود ۱/۹ میلیارد بشکه برآورد می شود. تولید انباشتی نفت شرکت نفت مناطق مرکزی ایران حدود ۲۷۵/۷ میلیون بشکه بوده بنابراین ذخائر باقی مانده قابل استحصال نفت این شرکت حدود ۱/۶۳ میلیارد بشکه برآورد می شود.

سبکی نفت میادین نفتی این شرکت از ۱۳/۳ (میدان پایدار سازند آسماری) تا ۴۶ درجه API (میدان دودرو سازند فهلیان) متغیر می باشد.

حجم گاز درجای اولیه ذخائر مستقل گازی شرکت نفت مناطق مرکزی ایران ۵/۲ تریلیون متر مکعب و حجم گاز قابل برداشت مخازن مستقل گازی این شرکت حدود ۳/۷ تریلیون متر مکعب برآورد می شود. تولید انباشتی گاز شرکت نفت مناطق مرکزی ایران حدود ۷۰۵ میلیارد متر مکعب بوده است بنابراین حجم ذخایر باقی مانده قابل استحصال گاز طبیعی مخازن مستقل گازی شرکت نفت مناطق مرکزی ایران حدود ۲/۹۶ تریلیون متر مکعب برآورد می شود. تولید گاز شرکت نفت مناطق مرکزی ایران از مخازن مستقل گازی این شرکت حدود ۱۸۷ میلیون متر مکعب در روز می باشد.

جدول ۲. ذخائر نفتی میادین شرکت نفت مناطق مرکزی ایران

میلیون بشکه

ذخیره نفت درجای اولیه	ذخیره نفت قابل بازیافت اولیه	تولید انباشتی	ذخیره باقیمانده
۱۴۱۴۷	۱۹۰۷	۲۷۵/۷	۱۶۳۱/۳

منبع: گزارش شرکت نفت مناطق مرکزی ایران، تیرماه ۱۳۸۶.

جدول ۳. ذخائر گاز مخازن گازی شرکت نفت مناطق مرکزی ایران

میلیارد متر مکعب

تولید (میلیون متر مکعب در روز)	ذخیره گاز باقیمانده	تولید انباشتی گاز	حجم گاز قابل برداشت اولیه	حجم گاز در جای اولیه
۱۸۷/۵۷	۲۹۶۴	۷۰۴/۹	۳۶۶۸/۹	۵۲۰۶/۸

منبع: گزارش شرکت نفت مناطق مرکزی ایران، تیرماه ۱۳۸۶.

جدول ۴. ذخائر گاز مخازن نفتی (گاز همراه) شرکت نفت مناطق مرکزی ایران

میلیارد متر مکعب

ذخیره گاز باقیمانده	تولید انباشتی گاز	حجم گاز قابل بازیافت اولیه	حجم گاز در جای اولیه
۱۲۶/۴۶	۵/۱۳۸	۱۳۱/۶	۴۴۳/۴

منبع: گزارش شرکت نفت مناطق مرکزی ایران، تیرماه ۱۳۸۶.

حجم ذخائر اولیه گاز همراه شرکت نفت مناطق مرکزی ایران حدود ۴۴۳/۴ میلیارد متر مکعب و ذخائر قابل بازیافت گاز این شرکت حدود ۱۳۱/۶ میلیارد متر مکعب برآورد می‌شود. تولید انباشتی گاز همراه شرکت نفت مناطق مرکزی ایران حدود ۵/۱ میلیارد متر مکعب بوده است بنابراین ذخائر باقیمانده گاز همراه این شرکت حدود ۱۲۶/۴ میلیارد متر مکعب برآورد می‌شود.

تولید نفت، گاز و مایعات گازی

ظرفیت اسمی واحدهای بهره‌برداری شرکت نفت مناطق مرکزی ایران ۱۴۰ هزار بشکه در روز می‌باشد.

تولید نفت خام شرکت نفت مناطق مرکزی ایران از ۵۶/۴۱ هزار بشکه در روز در سال ۱۳۷۹ با رشد سالانه‌ای معادل ۱۳ درصد به ۱۱۷/۷۲ هزار بشکه در روز در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته که نشان‌دهنده ۱۰۸ درصد رشد طی این دوره می‌باشد است و براساس برنامه شرکت ملی نفت ایران، در سال ۸۹ به ۲۹۷ هزار بشکه در روز خواهد رسید.

میزان تولید واقعی و تولید تکلیفی نفت خام این شرکت طی سال ۸۵ به ترتیب معادل ۱۱۷/۴۲ و ۱۲۲ هزار بشکه در روز بوده که بیانگر ۹۶/۲ درصد تحقق تولید بوده است. لازم به ذکر است که این شرکت در سال ۱۳۸۵ توانایی تولید ۱۵۷ هزار بشکه در

روز نفت را داشته که با توجه به عدم امکان دریافت توسط شرکت ملی پالایش و پخش، مناطق نفت خیز جنوب و محدودیت ظرفیت انتقال خطلوله ارسالی نفت میادین دزفول شمالی (MOL)، تولید این شرکت ۳۹ هزار بشکه در روز کاهش یافته است، به گونه ای که میادین دالپری و پایدار شرق، عمدتاً از مدار تولید خارج بوده اند. با توجه به هماهنگی انجام شده با شرکت های دریافت کننده و همچنین برنامه ریزی تلفیقی شرکت ملی نفت ایران در راستای رفع محدودیت های فوق، چندین پروژه تعریف و فعال گردیده است.

جدول ۵. ظرفیت واحدهای بهره برداری شرکت نفت مناطق مرکزی ایران

هزار بشکه در روز

منطقه	ظرفیت اسمی واحد بهره برداری
چشمه خوش	۵۵
دهلران	۵۵
سرکان و ماله کوه	۳۰
نفت شهر	-
جمع	۱۴۰

منبع: گزارش شرکت نفت مناطق مرکزی ایران، تیرماه ۱۳۸۶.

یکی از مسئولیت های عمده شرکت نفت مناطق مرکزی ایران، تأمین گاز مصرفی کشور اعم از شهری، روستایی، صنعتی، صادرات و یا تزریق به میادین نفتی می باشد که توسط شرکت های تابعه (شرکت های بهره برداری نفت و گاز زاگرس جنوبی، شرق و غرب) انجام می پذیرد. به طور کلی براساس برنامه اعلام شده توسط هیأت مدیره شرکت ملی نفت ایران، تعهد تکلیفی تولید گاز این شرکت طی سال ۸۵ و با احتساب تولید روزانه ۴۱ میلیون مترمکعب گاز از میادین تابناک، هما، شانول و وراوی برابر ۲۳۰/۱۱ میلیون مترمکعب در روز و میانگین تولید واقعی ۲۰۸/۶۲ میلیون مترمکعب در روز بوده است (۹۰/۶۶ درصد تحقق تعهدات تولید).

حداکثر تولید واقعی گاز این شرکت در سردترین روزهای فصل زمستان با توجه به برودت هوا و نیاز کشور به گاز تولیدی در سال ۸۵ حدود ۲۶۸/۲۴ میلیون مترمکعب در روز، حدود ۱۶/۶ درصد بیشتر از تعهد تولید بوده است. طی ماه های گرم سال (۸ ماهه اول سال) با توجه به کاهش نیاز به گاز و با هماهنگی شرکت ملی گاز ایران، تولید کاهش یافته است. ضمناً به دلیل مشکلات عملیاتی پالایشگاه پارسیان ۱ و در نتیجه

عدم توانایی دریافت گاز (در تعهد شرکت ملی گاز ایران) میانگین تولید از میدان تابناک طی سال ۸۵ حدود ۲۰ میلیون مترمکعب در روز بوده است. در راستای تولید و تأمین گاز مصرفی کشور، طرح توسعه میادین گازی شانول، هما، وراوی با تلاش شبانه روزی کارکنان نفت مناطق مرکزی سرانجام با موفقیت به پایان رسیده و با تکمیل و راه اندازی پالایشگاه پارسیان ۲ در تاریخ ۱۷ دی ماه ۸۶، گاز تولیدی جهت مصارف داخلی به خطلوله سراسری ارسال شده و پس از رفع برخی اشکالات و نواقص در پالایشگاه پارسیان ۲ در سال ۸۶ تا ۳۷/۵ میلیون متر مکعب در روز افزایش خواهد یافت.

میانگین تولید گاز طی سال ۸۵ نسبت به سال ۱۳۷۸ حدود ۴۳ درصد و نسبت به سال ۸۴ حدود ۱۱ درصد افزایش یافته و با توجه به برنامه شرکت ملی نفت ایران تا سال ۸۹ به ۳۲۰ میلیون مترمکعب در روز خواهد رسید.

تولید گاز همراه شرکت نفت مناطق مرکزی ایران با ۱۶۲ درصد رشد از ۱/۰۶ میلیون متر مکعب در روز در سال ۱۳۷۹ به ۲/۷۸ میلیون متر مکعب در روز در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته که بیانگر رشد سالانه ای معادل ۱۷/۴ درصد می باشد.

تولید گاز از میادین مستقل شرکت نفت مناطق مرکزی ایران از ۱۵۸/۷۴ میلیون متر مکعب در سال ۱۳۷۹ با ۳۱/۴ درصد رشد به ۲۰۸/۶۳ میلیون مترمکعب در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته که حاکی از ۴/۶ درصد رشد سالانه طی این دوره می باشد.

تولید مایعات گازی این شرکت نیز از ۴۱/۵۶ هزار بشکه در روز در سال ۱۳۷۹ با ۴/۹ درصد رشد در سال به ۵۵/۳۴ هزار بشکه در روز در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته که نشان دهنده ۳۳/۱ درصد رشد طی این دوره می باشد.

ظرفیت تولید گاز میادین مستقل گازی شرکت نفت مناطق مرکزی ایران در سال ۱۳۸۴ حدود ۲۴۷/۵ میلیون متر مکعب در روز بوده که حدود ۸۰ درصد از ظرفیت تولید گاز میادین مستقل شرکت نفت مناطق مرکزی ایران در شرکت زاگرس جنوبی متمرکز بوده است. میانگین تولید روزانه گاز شرکت نفت مناطق مرکزی ایران از میادین مستقل گازی طی سال ۱۳۸۴ حدود ۱۸۷ میلیون متر مکعب بوده که حدود ۸۰ درصد از این تولید در شرکت زاگرس جنوبی انجام شده است.

تولید انباشتی گاز طبیعی شرکت نفت مناطق مرکزی ایران از میادین مستقل گازی این شرکت تا سال ۱۳۸۴ حدود ۷۰۲/۶ میلیارد مترمکعب بوده که حدود ۷۶ درصد آن در شرکت زاگرس جنوبی تولید شده است.

بررسی های اقتصاد انرژی

تولید گاز همراه شرکت نفت مناطق مرکزی ایران در سال ۱۳۸۴ حدود ۱/۱ میلیون متر مکعب در روز بوده که حدود ۸۳ درصد این تولید در منطقه نفتی چشمه خوش استحصال شده است.

براساس برنامه ریزی انجام شده، تولید واقعی مایعات گازی طی سال ۸۵ حدود ۵۵/۴ هزار بشکه در روز بوده که در آینده باتولید از میدین تابناک، شانول، هما و وراوی براساس برنامه و حداکثر توان تولید گاز، توانایی تولید مایعات گازی این شرکت به بیش از ۶۵ هزار بشکه در روز خواهد رسید. مایعات گازی استحصالی، تحویل مبادی ذیربط شرکت ملی گاز ایران و شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی گردیده است.

جدول ۶. تولید شرکت نفت مناطق مرکزی ایران طی سال های (۱۳۸۵ - ۱۳۷۹)

نوع میدان	نوع سیال تولیدی	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	۸۴	۸۵
پارس	نفت (هزار بشکه در روز)	۵۶،۴۱	۵۴،۹۶	۵۳،۰۴	۶۶،۹۶	۷۹،۴۴	۹۸،۱۲	۱۱۷،۷۲
	گاز همراه (میلیون مترمکعب در روز)	۱،۰۶	۱،۲۴	۱،۱۸	۱،۵۸	۱،۸۵	۲،۴۱	۲،۷۸
گازی	گاز (میلیون مترمکعب در روز)	۱۵۸،۷۴	۱۷۲،۳۳	۱۷۳،۱۰	۱۸۴،۵۵	۱۹۳،۳۴	۱۸۷،۵۷	۲۰۸،۶۳۳
	مایعات گازی (هزار بشکه در روز)	۴۱،۵۶	۴۵،۰۱	۴۲،۷۷	۴۵،۸۶	۴۸،۴۷	۴۸،۳۰	۵۵،۳۴

منبع: گزارش شرکت نفت مناطق مرکزی ایران، تیرماه ۱۳۸۶.

جدول ۷. ظرفیت تولید و تولید انباشتی میدین گازی شرکت نفت مناطق مرکزی ایران در سال ۱۳۸۴

میلیون متر مکعب در روز

شرکت	ظرفیت تولید	تولید	تولید انباشتی (میلیارد متر مکعب)
زاگرس جنوبی	۱۹۷/۷	۱۴۸/۸	۵۳۶/۱
شرق	۴۸/۵	۳۷/۶	۱۶۴/۳
غرب	۱/۳	۰/۷	۲/۲
مجموع	۲۴۷/۵	۱۸۷/۱	۷۰۲/۶

منبع: گزارش شرکت نفت مناطق مرکزی ایران، تیرماه ۱۳۸۶.

جدول ۸. میانگین تولید روزانه گاز همراه میادین نفتی شرکت نفت مناطق مرکزی ایران در سال ۱۳۸۴

هزار متر مکعب در روز

شرکت	منطقه	تولید گاز
بهره‌برداری نفت و گاز غرب	چشمه خوش	۹۳۰
	دهلران	۴۴/۴
	سرکان - ماله کوه	۱۴۱/۷
جمع		۱۱۱۶/۱

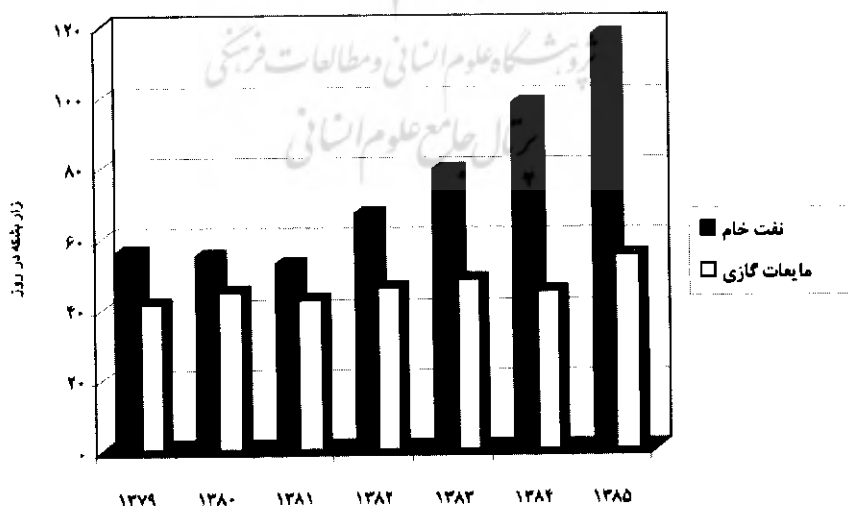
منبع: گزارش شرکت نفت مناطق مرکزی ایران، تیرماه ۱۳۸۶.

جدول ۹. میانگین تولید روزانه و تولید انباشتی از ابتدای بهره‌برداری مایعات گازی میادین گازی شرکت نفت مناطق مرکزی ایران در سال ۱۳۸۴

شرکت	تولید روزانه (بشکه در روز)	تولید انباشتی (میلیون بشکه)
زاگرس جنوبی	۴۵۱۰۱/۴	۱۷۸/۲
شرق	۱۲۸۷/۷	۹
غرب	۱۹۱۷/۸	۳/۹
جمع	۴۸۳۰۶/۹	۱۹۱/۱

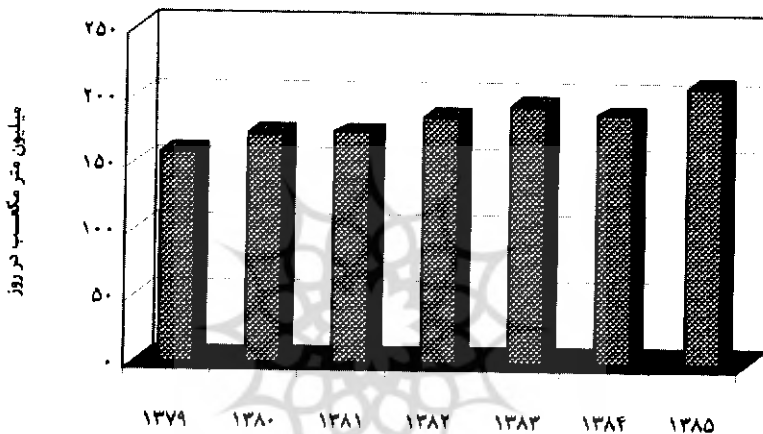
منبع: گزارش شرکت نفت مناطق مرکزی ایران، تیرماه ۱۳۸۶.

نمودار ۱. تولید نفت خام و مایعات گازی شرکت نفت مناطق مرکزی ایران

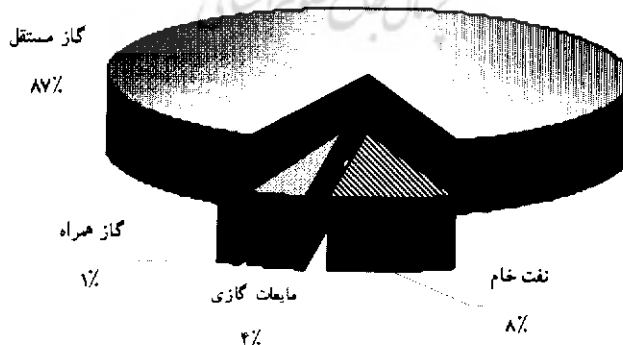

تولید روزانه مایعات گازی شرکت نفت مناطق مرکزی ایران در سال ۱۳۸۴ حدود ۴۸/۳ هزار بشکه در روز بوده که ۹۳/۳ درصد آن در شرکت زاگرس جنوبی تولید شده است. تولید انباشتی مایعات گازی شرکت نفت مناطق مرکزی ایران تا سال ۱۳۸۴ حدود ۱۹۱ میلیون بشکه بوده که ۹۳ درصد آن در شرکت زاگرس جنوبی تولید شده است.

نمودار ۲. تولید گاز از میادین مستقل گازی شرکت نفت مناطق مرکزی ایران

نمودار ۳. تولید نفت خام، مایعات گازی و گاز شرکت نفت مناطق مرکزی ایران بر مبنای معادل نفت خام در سال ۱۳۸۵

چشم‌اندازهای تولید

مأموریت اصلی شرکت نفت مناطق مرکزی ایران، تأمین بخش عظیمی از گاز مورد نیاز کشور است و در حال حاضر با تأمین حدود ۶۴ درصد گاز طبیعی مصرفی کشور، عمده‌ترین تولیدکننده گاز جهت مصارف شهری، صنعتی و صادرات می‌باشد. براساس پیش‌بینی‌های انجام شده و طی زمان‌بندی‌های معین، این شرکت به اهداف و برنامه‌های تبیین شده خود دست خواهد یافت. در بخش تولید گاز با راه‌اندازی طرح‌های توسعه‌ای میداین گازی شانول، هما، وراوی، فاز اول توسعه میداین گازی تنگ بیجار و تکمیل طرح توسعه میداین گازی تابناک، توان بالقوه تولید گاز در این شرکت بالغ بر ۳۱۰ میلیون مترمکعب گاز در روز و در آینده نه چندان دور با مطالعه و توسعه میداین گشوی جنوبی، تا ۳۲۰ میلیون متر مکعب در روز خواهد رسید. در بخش تولید نفت با اجرای طرح توسعه ۹ میداین نفتی، تولید نفت این شرکت که در حال حاضر حدود ۱۲۴ هزار بشکه نفت در روز است، به بیش از ۲۳۰ هزار بشکه در روز و طی برنامه پنج ساله آتی براساس برنامه تدوین شده وزارت نفت، به بالغ بر ۳۲۰ هزار بشکه در روز خواهد رسید.

میانگین تولید گاز همراه نفت میداین نفتی این شرکت معادل ۲/۷۷ میلیون مترمکعب در روز بوده که هم‌اکنون به دلیل عدم وجود تسهیلات و تأسیسات لازم، سوزانده می‌شود که براساس برنامه‌ریزی‌های انجام شده در طرح‌های توسعه‌ای در آینده، به میداین نفتی چشمه‌خوش و دهلران و همچنین میداین جدید خشت، سروستان و سعادت‌آباد تزریق خواهد گردید. در همین راستا، پروژه احداث تأسیسات تقویت فشار و تزریق گاز در میداین چشمه‌خوش، دهلران، خشت، سروستان و سعادت‌آباد در مرحله طراحی و همچنین احداث کارخانه گاز و گاز مایع ۳۱۰۰ در مجاورت واحد بهره‌برداری چشمه‌خوش، در مرحله مطالعات اولیه می‌باشد. به منظور جلوگیری از سوزاندن گازهای همراه و در راستای طرح رعایت اصول زیست محیطی (NO FLARING)، احداث ایستگاه تقویت فشار جهت ارسال گازهای همراه نفت شهر به پالایشگاه ایلام نیز برنامه‌ریزی شده است.

پروژه‌های در دست اجرا

یکی از وظایف اصلی شرکت نفت مناطق مرکزی ایران، طراحی، برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های بزرگ توسعه میداین نفت و گاز و پروژه‌های وابسته به آن در راستای تولید

صیانتی از مخازن می باشد که این مهم توسط مدیریت طرح ها صورت می پذیرد. عمده طرح های در دست اجرا به شرح زیر می باشد:

کنترل فوران چاه کنگان ۲۳

در تاریخ ۱۷ مهر ماه ۸۴ لغزش لایه های واریزه ای و کم عمق زمین، باعث شکستگی و مچاله شدن لوله های جداری چاه تولیدی گاز کنگان ۲۳ و نفوذ گاز از شکافهای ایجاد شده در حوضچه و زمین های اطراف چاه تا شعاع ۱۵۰ متری و نهایتاً فوران چاه گردید. متعاقب تشکیل ستادهای عملیاتی و حمایت مدیریت شرکت ملی نفت ایران و همکاری و حضور فعال دیگر شرکت ها از قبیل شرکت ملی حفاری و شرکت ملی مناطق نفت خیز جنوب و شرکت حفاری شمال، بررسی وضعیت چاه انجام که شکستگی لوله های جداری در ۶۶ متری (۲ متر پایین تر از جایگاه شیر ایمنی) تشخیص داده شد. با توجه به عدم امکان کنترل فوران از سطح و ویژگی های زمین ساختی منطقه و ضوابط ایمنی و محدودیت های عملیاتی، عملیات دسترسی به درون چاه از طریق حفاری ۲ حلقه چاه جهت دار انحرافی کنگان ۲۳ الف و ب پس از ماه ها تلاش و بدون استفاده از دستگاه MLT (مکان یاب الکترو مغناطیسی) انجام پذیرفت. قابل ذکر اینکه در روز ۱۳ خرداد ۸۵ جرعه ناشی از برخورد سنگ های پرتاب شده از چاه باعث آتش سوزی در محل های نشتی گردید که در پایان، عملیات مهار چاه از طریق چاه افقی با تزریق مقادیر زیادی آب، گل حفاری و سیمان در عمق ۲۶۰۰ متری در روز ۷ تیر ۸۵ با موفقیت انجام پذیرفت و با تلاش و بررسی کارشناسان این شرکت، چاه های کنگان ۲۳ الف و ب به عنوان چاه های تولید گاز تکمیل گردیدند. چاه کنگان ۲۳ الف هم اکنون در مدار تولید است و چاه کنگان ۲۳ ب، پس از نصب تسهیلات سرچاهی، راه اندازی خواهد شد.

طرح توسعه ۱۶ میدان

هدف اولیه از اجرای این طرح، شروع بهره برداری از ۱۰ میدان جدید نفتی و افزایش تولید از ۶ میدان فعال بوده که پس از ارائه مطالعات جامع این میادین به هیأت مدیره شرکت ملی نفت ایران و با توجه به محدودیت اعتبارات تخصیصی، با توسعه و افزایش تولید ۹ میدان موافقت بعمل آمد. با شروع بهره برداری و افزایش تولید از این ۹ میدان، روزانه ۱۳۴ هزار بشکه نفت خام به ظرفیت تولید شرکت نفت مناطق مرکزی ایران اضافه خواهد گردید. پیشرفت فیزیکی طرح تا پایان سال ۸۵ معادل ۳۱/۳ درصد بوده است.

توسعه میدان خشت

عملیات اجرایی طرح توسعه میدان نفتی خشت از مهرماه سال ۸۵ آغاز شده و در این راستا احداث تأسیسات سرچاهی برای پنج حلقه چاه، احداث واحد فرآورش مرکزی با رعایت استانداردها شامل تفکیک‌گر، برج شیرین‌سازی نفت و سیستم‌های فشار افزایشی نفت و گاز، احداث واحد نمک‌زدایی، سیستم جمع‌آوری، تقویت‌فشار و تزریق گاز، سیستم تصفیه و تزریق آب‌های همراه و خطوط لوله انتقال آب‌های همراه برای تزریق در میدان و احداث ۸۰ کیلومتر خط لوله ۱۰ اینچ جهت انتقال نفت از واحد فرآورش به چند راهه گناوه، در برنامه قرار دارد. ظرفیت تولید میدان نفتی خشت ۳۰ هزار بشکه در روز می‌باشد و حفاری ۳ حلقه‌چاه توسعه‌ای، یک حلقه‌چاه تعمیراتی و یک حلقه‌چاه تزریق در این میدان در دستور کار قرار دارد که از پیشرفت حدود ۱۶ درصد برخوردار بوده و براساس برنامه پیش‌بینی‌شده، پروژه طی مدت ۲۶ ماه تکمیل و مورد بهره‌برداری قرار خواهد گرفت.

توسعه میادین سروستان و سعادت‌آباد

طرح توسعه میادین نفتی سروستان و سعادت‌آباد با پیش‌بینی تولید روزانه ۱۵ هزار بشکه از مهرماه ۸۵ آغاز گردیده و در حال اجرا می‌باشد. در این راستا حفاری ۳ حلقه چاه جدید در میدان سروستان و چهار حلقه در میدان سعادت‌آباد، احداث واحدهای بهره‌برداری و نمک‌زدایی، تأسیسات جمع‌آوری، تقویت فشار و تزریق گاز، احداث خطوط لوله جریانی و تسهیلات سرچاهی و چند راهه و تفکیک‌گر و احداث مخازن ذخیره‌سازی در جوار پالایشگاه شیراز در برنامه قرار دارد. پیشرفت پروژه تا پایان سال ۸۵ حدود ۸/۶ درصد بوده است. نفت این میدان به پالایشگاه شیراز ارسال می‌گردد و براساس برنامه پیش‌بینی‌شده، پروژه طی مدت ۳۰ ماه تکمیل و مورد بهره‌برداری قرار خواهد گرفت.

احداث واحد نمک‌زدایی در چشمه‌خوش

احداث واحد نمک‌زدایی چشمه‌خوش با ظرفیت ۷۵ هزار بشکه در روز به پایان رسید و در خرداد ماه سال ۸۵ راه اندازی و در مدار تولید قرار گرفت در همین راستا توسعه واحد بهره‌برداری چشمه‌خوش نیز به منظور افزایش ظرفیت فرآورش از ۵۵ به ۱۴۵ هزار بشکه در روز نیز از ۲۰ فروردین ۸۵ آغاز و تا پایان سال ۸۵ از پیشرفت حدود ۲۰ درصد برخوردار بوده است.

واحد بهره‌برداری و نمک‌زدایی نفت شهر

میدان نفت شهر از سال ۱۳۱۴ خوراک پالایشگاه کرمانشاه را تأمین می‌نماید. به دلیل تولید مستمر از این میدان و کاهش ضخامت لایه نفتی، تولید از میدان همراه با تولید آب و نمک اضافی صورت می‌پذیرد.

بنابراین جهت ایجاد امکان تولید بیشتر، احداث واحد بهره‌برداری جدید و واحد نمک‌زدایی با ظرفیت ۱۵ هزار بشکه در روز در حال اجرا می‌باشد. پیشرفت فیزیکی طرح تا پایان سال ۸۵ برابر ۹۳ درصد بوده است.

جمع‌آوری و انتقال گازهای همراه نفت شهر

طرح جمع‌آوری گازهای همراه میدان نفت شهر به میزان ۱۱ میلیون فوت مکعب در روز جهت جلوگیری از سوزاندن گازها و جلوگیری از آلودگی محیط‌زیست و انتقال گازها به میدان تنگ بیجار جهت خوراک پالایشگاه ایلام، در مرحله انتخاب مشاور می‌باشد.

توسعه میداین شانول، وراوی و هما و احداث پالایشگاه پارسیان ۲

این طرح جهت توسعه میداین گازی شانول، وراوی و هما به ترتیب با ظرفیت ۱۵، ۷ و ۱۵/۵ میلیون مترمکعب در روز با حفاری چاه‌های جدید، احداث تسهیلات سطح‌الارضی و انتقال گاز تولیدی به پالایشگاه پارسیان برنامه‌ریزی گردید. پالایشگاه پارسیان ۲ در دو فاز برنامه‌ریزی شده که فاز اول شامل احداث تأسیسات تنظیم شبنم آب و هیدروکربوری و تثبیت میعانات گازی و فاز دوم شامل احداث تأسیسات استحصال اتان و ترکیبات سنگین‌تر می‌باشد. در اوایل زمستان ۸۵ با توجه به فرارسیدن فصل سرما و نیاز شدید کشور به گاز بیشتر، پروژه علی‌رغم نواقص و مشکلات عملیاتی، با تلاش فراوان کارکنان این شرکت تکمیل، راه‌اندازی و در مدار تولید قرار گرفت. مطالعات پایه فاز ۲ پالایشگاه پارسیان ۲ انجام پذیرفته و پس از اخذ تایید اعتبار توسط هیأت مدیره شرکت ملی نفت ایران و واگذاری مجدد اجرا به شرکت نفت مناطق مرکزی ایران، هم‌اکنون در مرحله تشریفات مناقصه قرار دارد.

طرح توسعه میداین گازی تنگ بیجار و کمان کوه

این طرح جهت توسعه میداین گازی تنگ بیجار - کمان کوه واقع در استان ایلام جهت

تأمین مصارف خانگی و صنعتی غرب کشور (استان‌های ایلام و لرستان) و در دو فاز برنامه‌ریزی شده است. فاز اول جهت تولید روزانه ۵ میلیون مترمکعب گاز که بعداً به ۷ میلیون مترمکعب تغییر داده شده هم اکنون در مراحل پایانی می‌باشد. با اجرای کامل طرح و احداث پالایشگاه گاز ایلام، روزانه ۱۰ میلیون مترمکعب گاز و ۸ هزار بشکه مایعات گازی قابل تولید خواهد بود. پیشرفت اجرایی کل طرح تا پایان سال ۸۵ معادل ۹۳ درصد بوده است.

احداث واحد تقویت فشار نار

احداث تأسیسات تقویت فشار نار با توجه به افت طبیعی فشار مخزن و به منظور تولید صیانتی و تقویت فشار گاز خطوط لوله سراسری برنامه شده که اجرای آن در تاریخ ۲۷ مهر ۸۴ به پیمانکار واگذار گردید و تا پایان سال ۸۵ از پیشرفت ۳۵ درصدی برخوردار بوده است. پیش‌بینی می‌گردد این پروژه در فروردین ۱۳۸۷ مورد بهره‌برداری قرار گیرد.

توسعه میدان گازی گشوی جنوبی و احداث پالایشگاه

این طرح جهت توسعه میدان گازی گشوی جنوبی واقع در استان هرمزگان و با هدف توسعه مخزن و تولید گاز به میزان ۱۵ میلیون مترمکعب در روز از طریق حفاری چاه‌های توسعه‌ای جدید و احداث تسهیلات سرچاهی، خطوط لوله جریانی، تأسیسات فرآورش و نهایتاً انتقال گاز به پالایشگاه گاز گشوی جنوبی می‌باشد. این طرح در پایان سال ۸۵ به شرکت نفت مناطق مرکزی واگذار گردید و در مراحل اولیه تأمین اعتبار و مطالعات اولیه می‌باشد.

احداث پالایشگاه گاز و گاز مایع ۳۱۰۰

هدف از اجرای این طرح جمع‌آوری گازهای همراه میادین نفتی دزفول شمالی، مایع‌گیری، تقویت فشار و تزریق گاز خشک به میادین نفتی چشمه‌خوش و دهلران می‌باشد. این طرح در اواخر سال ۸۵ به شرکت نفت مناطق مرکزی ایران واگذار گردیده و هم‌اکنون در مرحله مطالعات اولیه می‌باشد.

طرح ذخیره‌سازی گاز در میدان سراجه

هدف از این طرح تبدیل مخزن سراجه به مخزن ذخیره‌سازی گاز به منظور تزریق گاز در فصول گرم سال و بهره‌برداری از آن فصول سرد می‌باشد (پیک‌سائی) که اجرای بخش سطح‌الارضی پایین دستی پروژه فرآورش و تزریق گاز، در مسئولیت شرکت ملی گاز و اجرای بخش تحت‌الارضی و تولید و تخلیه طبیعی مخزن، برعهده شرکت نفت مناطق مرکزی ایران قرار دارد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی